

M. H. Huizinga: "De army-benzine rook als parfum"

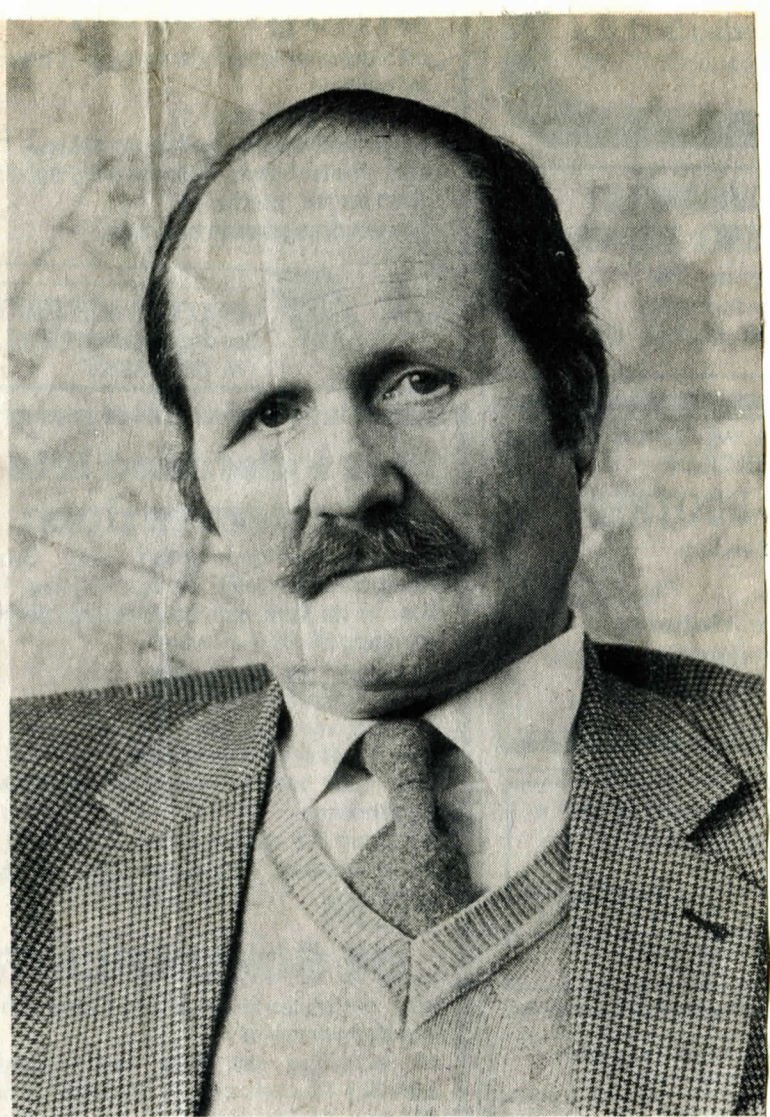
Al tijdens de tweede wereldoorlog was de heer M.H. Huizinga - bij de bevrijding een jochie van veertien jaar - een overtuigd verzamelaar van dingen die met de oorlog te maken hadden, zoals, door de Engelse vliegtuigen uitgeworpen krantjes, onderdelen van neergestorte vliegtuigen enz. Hij kon toen nog niet vermoeden dat deze hobby zou leiden - bijna veertig jaar later - tot de publicatie van wat een standaardwerk mag heten, over de bevrijding van Noord-Nederland door de Canadezen. Dat boek „Maple leaf up” zal binnenkort verschijnen. Op deze pagina leest U er meer over en ziet U er ook meer van in de vorm van een aantal foto's uit die bewogen bevriddingsdagen in april 1945.

Velen zullen op 2e Paasdag trouwen al onbewust kennis hebben kunnen maken met het unieke fotomateriaal, dat de heer Huizinga wist te verzamelen. De uitzending van de tv-rubriek „Van gewest tot gewest” op de 2e Paasdag, die ging over de bevrijding van Noord-Oost-Nederland, bestond voor wat het fotomateriaal betreft voor een belangrijk deel uit foto's uit de collectie van de heer Huizinga. Iets wat eigenlijk best even door de redactie vermeld had mogen worden...

Wie intussen mocht denken dat de heer Huizinga, in het dagelijks leven werkzaam op een laboratorium van de Rijksuniversiteit in Groningen, een verwoed bewonderaar is van alles wat met oorlog te maken heeft vergist zich. „Ja, ik ben in dienst geweest, maar was misschien wel de slechtste soldaat die ze hadden. Neen, oorlogsfilms interesseren mij heel weinig. Of het moeten originele opnames zijn. De bevrijding van het noorden is voor mij ook niet alleen militaire geschiedenis, het is ook een kwestie van een stuk regionale en lokale geschiedenis, en dat boeit mij zeer”.

Voor zijn sober, registrerend maar goed leesbaar boek heeft de heer Huizinga ook uit eigen herinnering kunnen putten. Eén citaat:

„Door de soldaten werden er sigaretten, chocolade, kauwgum en andere lekkere dingen aan de kinderen uitgedeeld. Zo stonden wij bij het Noorderstation met open mond te kijken, toen daar de benzinebranders van de Canadese keuken werden aangestoken voor de warme maaltijd. Toen het prachtige witbrood en de prachtige gele kaas tevoorschijn kwamen, liep ons het water helemaal om de tanden. De Canadezen zagen het, en gaven vaak de helft van hun rantsoen aan de kinderen, ook al be-

delden die er om. Een nieuw consumptietijdperk werd ingeluid, een periode van eipoeder, biscuits, meat and vegetables, Welfare Biscuits, Sweet Caporal, Senior Ser-

vice, Player, enz. Alleen al de geur van de roodgekleurde army-benzine deed je iets, het kwam op je over als de heerlijkste parfum uit verre streken”.

Boeiend boek over bevrijding

De opmars der Canadezen

APRIL 1980

Maple leaf

Aan de boeken over 1940-1945 zullen ook in Groningen binnenkort weer enkele worden toegevoegd. Het ene - we publiceerden er al over - betreft Groningen in oorlogstijd. Het andere zal over ruim een week in de boekhandel liggen en behandelt weer een totaal ander thema. We doelen op het documentaire werk dat de stad-Groninger M.H. Huizinga samenstelde over de Canadese opmars in Noord-Nederland.

Het is het boek „Maple leaf up”, dat binnenkort zal verschijnen bij uitgeverij J. Niemeijer in Groningen. Het boek omvat 300 pagina's met plusminus 280 foto's, waarvan een deel nog niet eerder werd gepubliceerd. Een belangrijk deel van de foto's is genomen door de Canadese legerfotografen en werd ter beschikking gesteld door de Public Archi-

Eén van de foto's in „Maple leaf up”, afkomstig uit Canadese archieven. Het is een beeld van de Paterswoldseweg op zaterdag 14 april, omstreeks twee uur. De op de foto geknielde militairen behoren tot het Essex Scottish Regiment en kijken in de richting van de weilanden en het Stadspark (nu de Verzetsstrijderslaan), waar soldaten van het Régiment de Maisonneuve bezig zijn Duitsers op te drijven. De op de foto hurkende Canadezen wachten ze op. Rechts op de achtergrond iets van de verwoestingen aan de Paterswoldseweg.

**Met uniek
fotomateriaal**

ves of Canada in samenwerking met het War Museum in Ottawa. De titel van het boek heeft betrekking op het esdoorn- of ahornblad, het zinnebeeld van Canada. De „maple leaf” werd zo voor velen ook het symbool van de bevrijding.

De heer Huizinga kwam op de titel „Maple leaf up” naar aanleiding van een bord, dat in Duitsland op de linker Rijnoever stond, en op simpele wijze door middel van een pijl en de woorden „maple leaf up” de Canadese opmars naar het noorden aangaf.

77 uren

Het boek bevat het in feite krankzinnige verhaal van duizenden Canadese mannen die, na de invasie in Normandië hielpen West-Europa te bevrijden. In totaal waren het 170.000 Canadese militairen die zich een weg baanden van Normandië tot aan de boorden van de Wezer in Duitsland. Zij deden hier 333 dagen over waarvan de 2nd Canadian Infantry Division 77 uren in de stad Groningen vocht. Het totaal aan gesneuvelde Canadese militairen gedurende deze heroïsche strijd was meer dan 11.000, waarvan de meesten het leven lieten in Normandië, Zeeuws-Vlaanderen en in de omstreken van het Reichswald ten westen van de Rijn”.

Een krankzinnig verhaal? Wie antwoord op die vraag wil hebben, moet zich verdiepen in de tweede wereldoorlog. Het boek van de stad-Groninger M.H. Huizinga, die zich al jaren verdiept heeft in de Canadese opmars in Noord-Nederland, belicht van het oorlogsgebeuren uiteraard slechts een facet. Maar omdat het toegespitst is op Noord-Nederland en de eigen regio brengt het dat facet, het verslaan van de laatste door Hitler op de been gebrachte troepen, dan ook heel dichtbij. Hij vertelt hoe de slag om het noorden en ook om de stad Groningen verliep. Het is het verhaal van iemand die een grote interesse heeft voor het feitelijke gebeuren als zodanig.

Wie waren ze?

„Wanneer je na zoveel jaren weer opnieuw over de bevrijding en al die Canadezen die hier toen waren nadenkt, wordt je toch nieuwsgierig en vind je het interessant om eens precies te weten hoe destijds alles is gegaan: bijvoorbeeld welke Canadezen ons bevrijdden, wie ze waren, waar ze vandaan kwamen en hoe en in welke eenheden ze waren ingedeeld. Ook het gehele arsenaal aan materiaal wat ze meebrachten en nodig hadden is een studie waard”.

Een andere motivering: „Over de Canadezen zelf is in deze boven aangehaalde geschriften maar betrekkelijk weinig terug te vinden. Het is daarom voor mij

De toegang tot de stad was op verschillende plaatsen afgesloten door anti-tankmuren, zoals hier op de Verl. Hereweg bij de Natte Brug. Helpman is dan - zondag 15 april - bevrijd. De militairen behoren tot The Queens Own Cameron Highlanders of Canada.

een uitdaging geworden hier iets aan te doen, want grote eer komt deze Canadezen toe: zij gaven ons de vrijheid terug zodat we kunnen leven zoals we nu leven”.

En ook zegt Huizinga: „Het was geweldig, dat er destijds aan de andere kant van de aardbol, in Canada jonge kerels de handen ineen sloegen toen ze zagen dat het in Europa door toedoen van Hitler-Duitsland niet goed afliep. Zij meldden zich daarom vrijwillig om Engeland te verdedigen en om Frankrijk, België en Nederland te bevrijden en daarna de Duitsers op eigen bodem te verslaan”.

Waarom?

Het is overigens jammer dat Huizinga op dit aspect niet wat nadrukkelijker is ingegaan. Wisten die Canadezen waaraan zij begonnen? Hadden ze een goed inzicht in de situatie in Europa? Was het idealisme dat hen dreef? Waren de Nederlandse soldaten die zich destijds opgaven voor de bevrijding van wat toen nog Indië heette alleen maar idealisten? En wat bewoog de Korea-vrijwilligers destijds?

Men kan die vragen stellen. Het antwoord erop wist het onloochenbare feit dat 11.000 van die Canadezen in Europa het leven lieten niet weg. Een deel van hen verloor het leven in de straten van Groningen of andere noordelijke plaatsen zoals bijvoorbeeld Delfzijl. De heer Huizinga: „Ja, ik geloof dat de eerste aanleiding natuurlijk was dat Engeland, Groot-Brittannië het moederland in oorlog was. En veel Canadezen hadden familie in Engeland. En vergeet ook de bezetting van Frankrijk niet voor wat betreft de franstalige Canadezen. Maar wat ze precies heeft bewogen? Ja, dat weet je natuurlijk nooit. Jongelui houden van avontuur en als je daar met je propaganda een beetje op inspeelt”.

De heer Huizinga waagt zich niet aan een schatting van het aantal Canadezen dat direct aan de strijd om Groningen heeft deelgenomen. De tweede divisie omvatte in totaal ongeveer 15.000 man, maar die zijn lang niet allemaal in de stad in de slag geweest. De artillerie blijft bovendien ook altijd achter.

Een niet onbelangrijk deel van het boek is overigens gewijd aan de slag om de stad Groningen, die er tenslotte in resulteerde dat enige honderden Duitsers sneuvelden en een 2500 gevangen werden genomen. Aan Canadese zijde sneuvelde een nog altijd onkend aantal soldaten. Het enige cijfer dat daarover bekend is, is dat er, zoals de Canadezen dat noemden, „209 casualties” waren in Groningen. Dat wil zeggen: doden en gewonden samen.

Slachtoffers

Aan de kant van de burgers vielen er 110 slachtoffers. „Rekening houdend met het feit hoe de Canadezen de strijd in Groningen hebben aangepakt een hoog aantal, omdat vele van de slachtoffers op straat zijn getroffen door verdwaalde kogels. In veel gevallen zijn er door gericht schieten van de vijand veel meer ongelukken gebeurd dan nodig

was geweest. De Canadezen hadden echter de opdracht gekregen voorzichtig te werk te gaan, en daardoor zijn er geen momenten geweest waarbij ze geen rekening met de burgerbevolking hebben gehouden, hoe moeilijk dat in vele gevallen ook was”, zo concludeert Huizinga.

Was een andere aanpak van de bevrijding van Groningen mogelijk geweest? De heer Huizinga: „Ja, het had echt wel anders gekund, maar dan was het ook anders afgelopen. De Canadezen hebben zich doordat zij geen grof geschut gebruikten aan extra gevaar blootgesteld. Elk huis moest beslopen worden. Er waren eenvoudiger methoden geweest, maar onder leiding van generaal Matthews is uitgangspunt geweest, de bevolking en de stad zoveel mogelijk te besparen. Wanneer Groningen een Duitse stad was geweest, dan was het allemaal heel anders afgelopen”.

Er is wel eens gesteld dat de verdedigingslijnen van de Duitsers weinig voorstelden. De heer Huizinga is het daar in het algemeen niet mee eens. Wel is het zo dat de linies bij de nadering van de Canadezen niet of zwak bezet waren.

In het boek „Maple Leaf up” herleeft de opmars van de Canadezen op overtuigende wijze. De heer Huizinga heeft met veel zorg de gang van zaken gereconstrueerd, daarbij ook veel oog hebbend voor de militaire aspecten. Omdat hij zo diep in de Canadese archieven is gedoken, geeft zijn boek een zo unieke kijk op de strijd die is gevoerd. Daarbij citeert hij herhaaldelijk uit verslagen zoals de Canadezen die zelf maakten wat het authentieke karakter van zijn boek nog versterkt.

Vorzichtig

Daarbij komt duidelijk naar voren hoe voorzichtig de Canadezen, ondanks alle rauwe oorlogsgeweld, in feite bij de bevrijding van met name de stad Groningen zijn te werk gegaan, waarbij vaak vele voorbeelden van een grote persoonlijke moed naar voren komen. Zijn boek is zo zonder twijfel in aansluiting op de studie die dr. W.K.J.J. van Ommen Kloeke destijds al publiceerde („De bevrijding van Groningen”) van grote betekenis. Huizinga weet daarbij

De Heresingel, zondag 15 april 1945. Enige Canadese artilleristen in een geanimeerd gesprek met een Groningse. De soldaten dragen tank-overalls, die ook als slaapzak kunnen worden gebruikt.

vele frappante bijzonderheden te vertellen, zoals het telefoontje dat de kapitein Henderson op vrijdagmiddag 13 april vanuit het Familiehôtel in Paterswolde voerde met de Duitse garnizoenscommandant in Groningen en waarbij hij deze vroeg of hij de stad niet aan de Canadezen wilde overgeven. Hoewel de Duitsers ook toen al konden weten dat zij voor een hopeloze opdracht stonden en het onderspit zouden delven, luidde het antwoord ontkennend. Met als rampzalig gevolg dat honderden doden zouden vallen en de stad de mooiste delen van het oude stadshart zou verliezen.

Het boek van Van Ommen Kloeke, dat kort na de bevrijding al verscheen, en tot nu toe als het standaardwerk over de bevrijding van Groningen gold, is voor de heer Huizinga aanleiding geworden dit boek te schrijven. Het vier-, vijfmaal doorlezend maakte hij er steeds meer aantekeningen bij...

Toch anders

„Een op zichzelf bijzonder goed boek als je ervan uitgaat dat het zo kort na de bevrijding al geschreven werd, en de schrijver het met weinig of geen officiële stukken moest doen. Die stukken waren toen nog niet openbaar, nu wel. Zo kon ik beschikken over oorlogsdag-

boeken, Intelligence Summaries, regimentsgeschiedenissen, persoonlijke dagboeken enz. Daarnaast ging ik door met het verzamelen van bijv. baretspelden, schouderonderscheidingen, uitrusting enz. enz. Ook kreeg ik na veel speurwerk vaak veel fotomateriaal, dat ik op grond van mijn kennis van allerlei details goed kon interpreteren. Ja, het boek van Van Ommen Kloeke bevat, zo moet je nu concluderen, toch wel manco's, maar nogmaals voor die tijd was het een goed boek”.

De manco's hebben volgens de heer

Huizinga vooral betrekking op de aanduiding van de regimenten die aan de bevrijding van Groningen zouden hebben deelgenomen. Dr. van Ommen Kloeke houdt het op vijf, maar daarmee blijkt hij het oneens. De tweede divisie van de Canadezen die aan de slag om Groningen meedeed, bestond uit elf regimenten. „En ik vind dat de vele Canadezen die hier hebben gestreden ook de eer verdienen te worden genoemd. Van Ommen Kloeke noemt alleen de infanterieregimenten. In afwachting van wat in 'De bevrijding van Groningen' wijst de heer er ook op dat de Canadezen wel degelijk de Hoendiepsbrug on-

ningen, Haren, Delfzijl en het Eemsmondgebied opgenomen.

De inhoud van het boek, waarvoor burgemeester H.G. Buiten een voorwoord schreef, is in overeenstemming met de ondertitel „De Candese opmars in Noord-Nederland”. Speciale hoofdstukken zijn gewijd aan de strijd om Hooghalen, Assen, De Punt, Eelde-Paterswolde, Delfzijl, Wagenborgen,

Friesland (Leeuwarden, Sneek, Joure, Harlingen enz.). Ook Oost-Groningen komt uitvoerig aan de orde. En al die hoofdstukken zijn geïllustreerd met inderdaad authentiek fotomateriaal.

Het boek „Maple leaf up” zal vanaf omstreeks 17 april in de boekhandel te verkrijgen zijn. De prijs bedraagt f 45,— en dat mag, gezien ook het vele illustratiemateriaal een redelijke prijs worden genoemd.

Bij de bevrijding van Groningen sneuvelden tientallen Canadezen (het juiste cijfer is nooit bekend gemaakt). Een van hen was de 25-jarige majoor George Ernest Bergeron. Hij viel toen hij op zondag 15 april met zijn mannen de binnenstad introk. Hij werd later postuum door de Ned. Regering onderscheiden.

beschadigd in handen kregen”. Met groot gemak noemt de heer Huizinga de namen van de Canadese regimenten op. „Ook de tanks waren niet van de 5e divisie, maar van de 2e Pantser Brigade van Fort Garry Horse”.

Polen

Zo kan de heer Huizinga ook glimlachen, al ergert hij er zich toch wel aan, over recent verschenen krantenberichten dat Winschoten binnenkort een Canadese majoor zal ontvangen omdat de Canadezen Winschoten zouden hebben bevrijd. „Winschoten is helemaal niet door de Canadezen bevrijd. Dat gebeurde door Poolse troepen”.

Huizinga heeft het boek zo geschreven dat het zich geboeid laat lezen, waarbij het voor een deel unieke fotomateriaal ook zeker velen zal aanspreken. In het boek zijn trouwens ook gedeelten verwerkt van de Canadese stafkaart, zoals die destijds door de Canadezen werd gebruikt. Verder zijn een aantal door de Royal Air Force gemaakte luchtfoto's van verdedigingswerken van o.a. Gro-

Haren, 14 april 1945. De bevrijding is een feit. Een Firefly op de Middelhorsterweg (foto Bosscher).

De Poelestraat op maandagmiddag 16 april 1945. Even na het middaguur. De Duitse garnizoenscommandant heeft zich aan de Canadezen overgegeven. De brandweer blust de branden. De auto is een Duitse wagen. Let u op de gasgenerator voorop.